

УДК 658.012.4

*Демьохіна О.О., Назаренко О.В., Решетняк Н.Б.
м. Харків, Україна*

ПРО ПОСИЛЕННЯ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ НА МАКРО- ТА МІКРОРІВНЯХ

У ХХІ сторіччі на рівні країн, регіонів та підприємств значно посилились загрози розвитку. Майбутнє наближається до нас з прискоренням: пришвидшується науково-технічний прогрес та виявляються його негативні наслідки. Не припиняється міждержавна конкурентна боротьба за виробничі ресурси, потребуються більші зусилля та економічні витрати на подолання техногенних і природних катаклізмів, пов'язаних з глобальним потеплінням. Спостерігається збільшення кількості та потужності ураганів, злив, посух, пожеж, аварій.

Успішні країни, які останнім часом досягли значних економічних результатів – Південна Корея, Польща, Сінгапур, Ізраїль, Естонія – завжди мали відчуття зовнішніх та внутрішніх загроз. І навпаки, Україна найчастіше відчувала себе в цілковитій безпеці з боку сусідів та завдяки комфортному клімату. Тільки після 2013 року, коли зовнішні загрози поставили під сумнів саме існування держави, процес економічного реформування зрушив з місця. Але результатів поки не досягнуто, за показником валового внутрішнього продукту на душу населення Україна в 3-5 раз поступається сусіднім країнам. Наприклад, за даними Світового банку за 2016 рік, ВВП на душу населення у Польщі 12372 тис. доларів, а в Україні – всього 2186 тис. доларів. [1] Виходячи з цього, для досягнення конкурентоспроможності країни є вкрай необхідним посилення антикризового управління на макrorівні. Найважливішими завданнями для України є досягнення енергетичної незалежності та

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГУМАНІТАРНО-ТЕХНІЧНОЇ ЕЛІТИ**

залучення інвестицій в економіку, що є можливим лише за економічної свободи українського народу – головної рушійної сили суспільства. Але У рейтингу країн за рівнем економічної свободи Україна посіла 149 місце зі 159 можливих. Про це свідчать дані доповіді "Економічна свобода в світі: щорічний звіт-2017" Інституту Фрайзера.[2] Дослідження руху індексу DOINGBUSINESS України, в якому Світовий банк оголошує дані рейтингу сприятливості умов ведення бізнесу, свідчить про недостатність зайнятого у 2017 році 76-го місця (в 2016 році – 80 місце). Позитивні зміни в реформуванні економіки йдуть досить інерційно. «Вертикального злету» реформ не відбувається в значній мірі завдяки неподоланій корупції. [3] Керуючись відчуттям загроз, в Україні необхідно негайно створити більш комфортні інституційні умови для розвитку бізнесу.

Регіони України ніколи не мали фінансової самостійності, тільки з початком процесу децентралізації в регіонах з'являється можливість виділяти кошти на подолання кризових процесів. На нашу думку, в регіонах слід створювати спеціальні служби, які розроблятимуть і впроваджуватимуть антикризові стратегії, що враховують особливості регіону.

На мікрорівні економіки підприємства також страждають від стихійних лих, зловмисників і ринкових перипетій. Весь час змінюються технології, виробничі ресурси, структура ринку, виникають нові потреби, загострюється протистояння з конкурентами – будь-які зміни можна розглядати як кризи. Весь час потрібна мобілізація зусиль на подолання цих загроз. Менеджерам необхідно оволодіти принципами і навичками кризового управління, а потім впровадити ці навички в повсякденну діяльність з тим, щоб їх організація змогла вижити в критичний момент. Надбання таких навичок і проведення відповідних заходів веде до збільшення життєстійкості підприємств, їх готовності до кризи. Цього також вимагають зовнішні аудитори, страхові компанії, акціонери. [4] Метою антикризового управління на рівні підприємства є розробка стратегії попередження ризику виникнення криз, мінімізації їх наслідків, а також підготовка підприємств до ефективного реагування на них, що сприяє підвищенню життєстійкості бізнесу.

Існують різні точки зору на природу криз [5]:

– надзвичайні ситуації характеризуються нагальною вимогою прийняття швидких рішень, що супроводжується гострим дефіцитом

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГУМАНІТАРНО-ТЕХНІЧНОЇ ЕЛІТИ**

спеціально підготовленого персоналу, матеріалів і часу, необхідних для їх ефективного виконання;

- криза характеризується серйозною загрозою, невизначеністю і відчуттям невідкладності;

- криза завдає значної шкоди організації та її співробітникам, фінансовому становищу і репутації;

- криза починається з моменту, коли втрачається контроль над подіями, головною турботою стає обмеження збитку при жорсткому ліміті часу;

- криза викликає необхідність збору фактів, аналізу, контролю збитків і обміну інформацією.

Кризове управління включає такі складові:

- попередження (reduction) – оцінка ризику, управління ризиком;

- готовність (readiness) – пильність, підготовка персоналу, перевірки, навчання;

- порятунок (response) – аналіз наслідків, планування, навчання, ревізія;

- відновлення (recovery) – аналіз наслідків, планування, навчання, ревізія.

На наш погляд, кожному українському підприємству конче необхідна розробка окремої стратегії попередження ризику виникнення криз і їх наслідків, а також підготовка колективів співробітників до швидкого реагування на кризові ситуації та відновлення після них. По-перше, необхідно виділення грошових фондів на подолання кризових явищ. По-друге, спеціально виділеним менеджерам антикризових підрозділів необхідно визначити способи, за допомогою яких ситуаціями і людьми можна управляти найкращим чином. Під час проведення відновлювальних заходів треба передбачати психологічний вплив кризових ситуацій на людей, що вимагає планування рятувальних заходів, навчання персоналу, а також профілактику стресів, психічних розладів.

Умовою успішної економічної діяльності є наукове обґрунтування управлінських рішень з використанням прийомів зменшення ризиків. Менеджерам необхідні знання методів вимірювання ступеня допустимості та виправданості ризиків. Бажані навички використання математичних методів для моделювання можливих сценаріїв розвитку подій. Стало прислів'ям: «Ризикує той,

хто не ризикує». Але наукове обґрунтування управлінських рішень з використанням прийомів зменшення ризиків поки не стало звичною умовою діяльності керівників українських підприємств. Для успішності національного бізнесу бажані регулярні тренінги управлінського персоналу з проблем вимірювання можливих ризиків, публічне обговорення авторських методик визначення очікуваних невдач, їх об'єктивних і суб'єктивних джерел, практики скорочення збитків. Бажані навички психології прийняття рішень, організація системи стимулювання оригінальних рішень, лідерської поведінки менеджерів.

Для підвищення конкурентоспроможності економіки України, її регіонів та підприємств необхідно розуміння загроз на мікро- та макрорівнях, поширення прийомів антикризового управління, яке дозволяє вирішувати кризові ситуації, відновлювати контроль над ними, попереджати ризики. Такий підхід сприятиме майбутньому економічному зростанню і достойному рівню життя громадян.

Список літератури: 1. Електронний ресурс. Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=K52T_NQ5EWs – Дата звертання : 18 жовтня 2017. 2. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2017/09/28/629591/> – Дата звертання : 20 жовтня 2017. 3. Назаренко О.В., Дем'юхіна О.О. Дослідження руху індексу DoingBusiness України / Труды XII Міжнар. наук. практ. конф. «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2016», 6-8 грудня 2016 р. – Х.: НТУ «ХПІ», 2016. – С. 156-158. 4. Назаренко О.В., Егорова О.Ю., Решетняк Н.Б. Антикризисное управление / Вісник Національного технічного університету „Харківський політехнічний інститут”. Збірник наукових праць. Тематичний випуск: Технічний прогрес та ефективність виробництва. – Харків: НТУ „ХПІ”. – 2006. № 14 (1), с. 58 – 59. 5. Хум Р. Кризисное управление для руководителей и менеджеров. – М.: Лори, 2004. – 486с.

Bibliography (transliterated): 1. Elektronnyy resurs. Rezhym dostupu: https://www.youtube.com/watch?v=K52T_NQ5EWs – Data zvertannya : 18 zhovtnya 2017. 2. Elektronnyy resurs. Rezhym dostupu: <https://www.epravda.com.ua/news/2017/09/28/629591/> – Data zvertannya : 20 zhovtnya 2017. 3. Nazarenko O.V., Dem'okhina O.O. Doslidzhennya rukhu indeksu Doing Business Ukrayiny / Trudy KhII Mizhnar. nauk. prakt. konf. «Doslidzhennya ta optymizatsiya ekonomichnykh protsesiv «Optimum-2016», 6-8 hrudnya 2016 r. – Kh.: NTU «KhPI», 2016. – S. 156-158. 4. Nazarenko O.V., Ehorova O.Yu., Reshetnyak N.B.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГУМАНІТАРНО-ТЕХНІЧНОЇ ЕЛІТИ

Antykryzysnoe upravlenye / Visnyk Natsional'noho tekhnichnoho universytetu „Kharkivs'kyu politekhnichnyy instytut”. Zbirnyk naukovykh prats'. Tematychnyy vypusk: Tekhnichnyy prohres ta efektyvnist' vyrobnytstva. – Kharkiv: NTU „KhPI”. – 2006. # 14 (1), s. 58 – 59. 5. Khyt R. Kryzysnoe upravlenye dlya rukovodyteley y menedzherov. – M.: Lory, 2004. – 486 s.

Демьохіна О.О., Назаренко О.В., Решетняк Н.Б.

ПРО ПОСИЛЕННЯ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ НА МАКРО-
ТА МІКРОРІВНЯХ

Статтю присвячено проблемі антикризового управління країною, регіоном і підприємством. Пришвидшення науково-технічного прогресу виявляє негативні наслідки, на які треба реагувати на макро- та мікрорівнях. Керуючись відчуттям загроз, в Україні необхідно створювати більш комфортні інституційні умови для бізнесу. Маючи на меті не допустити банкрутства і для підвищення опірності підприємств будь-яким кризовим явищам, представляється доцільною розробка на підприємствах стратегії безпеки бізнесу спеціально виділеними менеджерами.

Ключові слова: Антикризове управління, конкурентоспроможність країни, життєстійкість підприємства, попередження, готовність, порятунк, відновлення.

Demokhina O.O., Nazarenko O.V., Reshetniak N.B

ABOUT IMPROVEMENT OF ANTICRISM MANAGEMENT ON
MACRO AND MICROWAVES

The article is devoted to the problem of crisis management by country, region and enterprise. The acceleration of scientific and technological progress has negative consequences, which must be addressed at macro and micro levels. Guided by the perception of threats, Ukraine needs to create more comfortable institutional conditions for business. In order to prevent bankruptcy and to increase the resilience of enterprises to any crisis phenomena, it seems advisable to develop at the enterprises business security strategies for businesses with specially selected managers.

Keywords: Anticrisis management, competitiveness of the country, viability of the enterprise, prevention, readiness, salvation, recovery.

Демехина Е.А., Назаренко Е.В., Решетняк Н.Б.

ОБ УСИЛЕНИИ АНТИКРИЗИСНОГО УПРАВЛЕНИЯ НА МАКРО- И МИКРОУРОВНЯХ

Статья посвящена проблеме антикризисного управления страной, регионом и предприятием. Ускорение научно-технического прогресса оказывает негативные последствия, на которые нужно реагировать на макро- и микроуровне. Руководствуясь чувством угроз, в Украине необходимо создавать более комфортные институциональные условия для бизнеса. С целью не допустить банкротства и для повышения сопротивляемости предприятий любым кризисным явлениям, представляется целесообразной разработка на предприятиях стратегии безопасности бизнеса специально выделенными менеджерами.

Ключевые слова: Антикризисное управление, конкурентоспособность страны, жизнестойкость предприятия, предупреждение, готовность, спасение, восстановление